

nyába, innen a' torlaszokra vándorolva, vérontásban minden jog, szentség és tulajdon' elrablásában állította rejleni feladatát. Igen ekkor a' politika és religio legtávolabb voltak egymástól. Igen ez a' gonosz pokoli elv' legborzasztóbb metamorphosisa volt, 's vajha utolsó leendett! Nisi conversi fueritis autem, gladium suum vibrabit: perdemini cum impiis, et cum viris sanguinum, in quorum manibus iniquitates sunt.

'S mi, kiknek Istentől nyert jelszavunk az irgalom, szeretet és jóság, részvétlenül nézhetnök-e, a' tévelyek' vihara által fölzaklatott szenvedések' hullámaiban mint fuladoz a' nép, mellynek hogy életet vigyünk, meghagyta ő, ki az ut, igazság és élet? Felszentelvék kezeink; nyujtsuk oda azokat a' világnak, nem hogy mi kapjunk tőle szennyet, hanem igenis, hogy őt megszenteljük.

Most, a' világ' történelmi kifejlődésében, a' szabadulás és boldogulhatás' sovágásai között, némileg azon a' ponton áll az emberiség, mellyen a' Megváltó' eljövételének korában; 's az egyház, mellyet az állam nem akar ismerni, mondhatja a' világnak: 'Verba mea spiritus et vita sunt; extra me tenebrae et sempiternus horror inhabitat.'

Az érzelmek' napi nyilatkozatai szerint egy mélységes sejtelem emelkedik fel önkénytelen a' kebel' aknáiból, melly az egyházra mutat, mint egyedüli szabadítóra, 's melly hasonlít azon titkos előérzethez, mellynek két pogány író egykor szavakat adott: 'Percrebuit vetus et antiqua traditio, in sacerdotum libris contineri, ut valesceret oriens, et Judaea profecti rerum potirentur.'

Midőn a' statusférfiakat a' társadalom' halálsírjának párkányzatától retrograd, de felette lassu intézkedéseket tenni látjuk, az emberi gyöngeség' azon neme ötlük szemünkbe, mellynél fogva vajmi nehéz az elme- és szívben megkövesült eszméktől megválni; vajmi nehéz az elfogadott 's gondosan ápoló elv' csalfaságát bevallani és azt feladni; vajmi nehéz a' megszokott emberi büszkeséget letenni, 's a' 'mea culpá'-t kimondani.

De mi hivatásunk' önérzetében felegyenesedve, ma csak annál erősebben hiszszük, hogy a' világ' sorsának szálai kezeinkben nyugszanak. Mi parányiak vagyunk, de elvünk mindenható, mert isteni; 's innen a' bátorság, mellyel a' jövőbe nézünk. Ők nagyoknak kiáltják magokat, 's parányi, hatástalan az elvük, mert emberi; 's innen a' kapkodás, a' kis-lelkűség, a' titkos belfélelem.

Adatok a' szent-ferenczrendiek' történetéhez honunkban.

VIII.

Keszthelyi kolostor*) Szűz Mariához, Angyalok' Királynéjához.

Zala vármegyében, veszprémi püspökségben fekszik a' Balaton' partján, 's 1386-dik évben épült. Létét István erdélyi vajda- és ország' nádorának köszöni, ki 1397-ben Zsigmond alatt lefejeztetvén, rendelése szerint ide temettetett, mint sarköve' emez irata: 'Hic est sepultura Magnifici Domini Stephani Vajvodae, et Regni Palatini' bizonyítja. E' kolostort laktuk 166 évig szakadatlanul. 1552-dik évben a' török' dühöngő pusztításának idejében elhagyatott; atyáink az elszéledt fegyvertelen népet fölkeresendők, vadonokban, erdőkben és hegyekben tartózkodtak, a' szorongatott nép' tanácsadói, vigasztalói valának. Gyakrabban bejárák a' vidéket, meglátogatták Keszthelyt, és mint a' nép' egyedüli pásztorai a' szentségeket szolgáltaták ki, gyakori intéseik, tanításaik, leginkább pedig példa által törekedtek az egy üdvezítő hitet föntartani.*2) 1600. évben a' török bevévén Kanizsát, atyáink visszatértek az 52. éven át nélkülözött, most királyi parancs által erősséggé alakított lakuba, melly nem sokára a' kalandozó törököktől fölperzselletett. Keseredetten kénytelenítették most már elhagyni a' kolostori fegygyel úgy is ellentétben álló szállásukat. 1690-ben gróf Battyhányi Ádám és Zichy István' vitézsége bevévén Kanizsát, a' császári katonaság elhagyta ugyan Keszthelyt és így kolostorunkat is, de a' már több családotól bitorlott kolostort csak 1723-ban III. Károly király' magas határozata' következtében, minekutána okiratilag azt tulajdonunknak bebizonyítottuk, kaptuk vissza. Ugyanezen évben Dominkovics Albert, és Schramkó Miklós atyák Keszthelyre rendeltettek, kik az isteni szolgálatra szükséges edényeket és szereket, nem különben élelmezésüket sümeghi kolostorunktól nyerék, lakásul szolgálván nekik a' herceg Eszterházy Józseftől birt kolostorrész. Az alapítványok elkoboztattak, a' kolostor' régi ezüst edényei az első foglaló' martalékaik lettek; nem volt más mód, mint a' jótévk' kegyességéhez folyamodni. A' rend' főnöke lelkesen föl-

*) Igen hibásan állittatik a' hajdani templom sz. Oswald király és vértanu' tiszteletére fölszenteltnek. Gróf Rozgon Simonnak levéltárunkban fönmaradt, keszthelyi kolostort illető, 107 font denár adósságról szóló 's 1440-ről kelt okirata szerint templomunk sz. Maria' tiszteletére volt szentelve. 'Nos Comes Filius Nicolai de Rozgon Judex Curiae — — Fr. Paulus Quardianus pro Religiosis Fratribus Claustris B. V. Mariae de Keszthely ordinis S. Francisci etc.

*2) Archivum Provinciae.

szólítja ez érdekében a' kolostorok' előjáróit, kik Isten' segítségével csakhamar olly összeget kézbesítettek a' főnöknek, hogy mindenek előtt a' templom, mellynek falai 100 éven át az idő' viszontagságaival daczolva sértetlenül maradtak, előbbi diszét visszanyerhette; a' kolostor' alapzata letétetett, de csak 1730-ban jöhetett tökélyre. 1726. évben a' Bakacs féle zavar' idejében, a' mellette emelt 's majd nem a' templom' főajtajáig terjedt épület, bordélyházzá aljasított, 's az egész város, leginkább pedig az ajtatos nép' botrányköve volt; és miután a' többször ismételt panasz sikertelenül elhangzott, azt az Isten' igéje' hallgatására összegyűlt, de botrányosan háborgatott nép szétadta. Mire ez épület kalváriaul rendeltetett; de a' kolostor, mellynek leginkább (noha alaptalanul) tulajdonított a' dulás, évenként mondanó misékre lön törvényesen elítélve. 1772-ben a' gróf Festetics Pál alapította gymnasium és elemi tanoda Rendünknek adatott által.

A' gymnasium' átvételével foglalatossági körünk terjedtebb sőt diszesb lévén, egy esendes és örvendetesb jövőnek küszöbén látszattunk állani, a' midőn 1788. évi szeptemberhó' 16-án ¹⁶³⁵/₁₅₂₇₁ szám alatt kelt magas rendelvény, az ezer baj, veszély és küzdelem közt visszanyert, és kitartó szorgalom által fölépült kolostorunk' eltörlesztését hirdette, ama' rögtönző nyomatékkal, hogy a' tanárokon kívüli személyzet azonnal más helyekre átszállíttassék. 1788. apr. 27-én már a' kiűrités hirdettetik, melly 1789-ben dec. 16-án ismételve sürgöttetik, azonban II. József' közbe jött halála fölfüggeszti azt.

Mig II. József császár' idejében történt, hogy az ország' fölmérését munkálatba vett mérnöki testület erőszakosan kolostorunkba fészkelné be magát, ebédlönket lefoglalván, 's az elnököt a' hátramaradt tanárokkal gunynyal, 's több lealacsonyító zaklatással illetvén; II. József császár' halála után kitiltatnak a' hivatlan vendégek; vége, gondoltuk, minden üldözésnek, azonban csak hamar még kinosb faggatások' tárgyává tétetünk: ugyanis a' helybeli biztos templomunk' nagyobb részét a' nélkül, hogy elrekesztené, szénapáholynak foglalá el, így azt valódi bethlehemi istállóvá alakítván; szívzaggató vala a' szénahalmok közt a' szentségek' kiszolgáltatása. E' dühös, nem tudom, mellyik tanodából kikerült szörnyetegnek megtámadásaitól Zala vármegye' nagylelkű urai hathatós eljárása által megmentettünk.

Miután erre a' katonai hatalom minden előleges rendelmény nélkül az egész épületet, a' tanárok' szobáit leszámítván, élelmezési raktárul és több éveken át kórházul használta volna, 1798. évben annak kiűritése ujra sürgöttetik.

Végre 1799. martiushó' 31-diki rendelmény' értelme szerint, az egész épület Festetics grófnak ál-

taladatik, a' templomi ékszerek és könyvtár Budára szállíttatnak, az 500 forintból álló alapítvány, a' vállásalap' öregbitésére letartóztatott. A' beküldött ékszerek következők: 1 ezüst jól megaranyozott monstratorium 140 lat nehéz; 1 ezüst ciborium 88 lat nehéz; 8 ezüst kehely 560 lat nehéz; 1 nagy réz lámpás; 3 casula drága szövetű; 52 casula másodrendű; 10 dalmatica; 5 Pluviale; 43 alba; 25 oltárlepedő; 9 kendő; 11 karing.

A' főoltár, mellyet gróf Festetics család' kegyesége csináltatott, más 7 kis oltárral, padokkal, 1 ezüst kehelyvel, 1 réz ciboriummal, 1 pár dalmatikával, 2 casulával, 1 pluviale- és 2 albával a' méltóságos gróf' birtokában maradtak, nem különben az orgona és két harang, mellyeket pénzen megváltani köteleztetett. Három rét tartozott a' kolostorhoz, mellyet ugyanannyi család foglalt el. Butorzat, bor, buza, szekerek 'stb. a' pápai, sümeghi sz. László és veszprimi kolostorok közt fölosztatott.

Lelkipásztorkodási casuistica.

A' 'Religio' ez évi 17. számában olvasók — az ujdond rendezett polgárkatonai vegyes összeírók' eljárásának két figyelemre méltó fölfödözését; mi, — per associationem idearum — még vagy kettőt ajánlunk szintén figyelemre méltatni. Az említett czikk szót tesz először a' törvénytelenül együttélők' igen megsaporodott számáról, és azt mondja: 'Ezen törvénytelen életmóduaknak legnagyobb száma külföldiekből, azaz leginkább egyéb birodalmi tartománybeliekből áll.' És ez áll, különösen a' nagyobb városokat illetőleg, hová a' kereskedés, ipar, 's más illyes szempontok huzzák őket inkább; de másutt, hol kevesbbé fészkelik be magukat az érintett idegenek, és mégis nagy a' törvénytelenül együttélők' száma, már itt tapasztalásom szerint az ugy nevezett garasos katonák teszik az átalánosságot. És miért nem házasodnak ezek? Azért, mert nyugdíjokat ez esetben elvesztenék. És ha szabad kérdenem: miért vesztenék, hogy a' házasság' szentségében részesülnek? Mert talán a' házasság által még alkalmatlanabbakká válhatnának a' netalán szükségelendő szolgálatra? Vagy abból a' kis pénzből nem birnák tartani feleségeiket 's nevelni gyermekeiket? Hiszen ezen okokból és az iszonyu botrány' elkerüléséből, még inkább meg kellene tagadni a' törvénytelenül együttélőktől a' nyugdíjt. És ezt kitudni a' legkönnyebb, ugyanis az illyen nyugdíjazott katona tartozik lelkipásztortól bizonyosságot hozni arról, hogy él, tehát hozzá kell tenni azt is, hogy ágyassal él; és tudva lesz a' baj, csak segítve legyen rajta. De tán más indokok vezérlik az illető